

OPERAČNÍ UMĚNÍ VOJSKA PVOS

Operační umění vojska protivzdušné obrany státu (PVOS) je jednou z nejmladších součástí sovětského vojenského umění. Ve Velké vlastenecké válce se zrodily nové, dosud neznámé druhy operací, mezi nimi i vzdušné a protivzdušné operace. Podstatně se změnilo místo a úloha PVOS.

Jedním z významných výsledků Velké vlastenecké války byl zrod a rozvinutí operačního umění vojska PVOS jako nové oblasti sovětského vojenského umění. Jeho základem byly zkušenosti z bojů s německofašistickými vzdušnými silami, které vedly svazy a svazky protivzdušné obrany podle jednoho zámyslu a pod jediným velením v časovém rozsahu týdnů i měsíců na velkých prostorech, v přifrontovém pásmu i v hloubce území SSSR. K nejvýznamnějším patří vedení protivzdušné obrany Moskvy, Leningradu, námořních základů, objektů na předmostí velkého významu (Kursk), atd. Řada principů operačního umění vojsk PVOS, které byly ve Velké vlastenecké válce rozpracovány, zůstává v platnosti do dnešní doby.

V soudobých podmínkách nabyla PVOS nejvážnější strategický význam a stala se podstatnou podmínkou zabezpečení obranyschopnosti země. Došlo i k některým obsahovým změnám operačního umění vojsk PVOS. Zvýšila se zejména rozhodnost cílů protivzdušné obrany, především vlivem prudkého zvýšení bojových možností vojsk PVOS s přirozeným dopadem na intenzitu vedení protivzdušné obrany.

K základním pojmům operačního umění vojsk protivzdušné obrany státu:

Objektem poznání operačního umění vojsk PVOS jsou problémy odrazení vzduš-

ných a kosmických operací nepřítele, zabránění úderům na objekty státu a studium podstaty boje s prostředky vzdušného a kosmického napadení za jejich letu.

Předmětem operačního umění vojsk PVOS jsou zákonitosti organizace protivzdušné obrany, příprava a vedení bojové činnosti operačními svazy vojsk PVOS při odrazení vzdušných a kosmických prostředků nepřítele.

Obsahem operačního umění vojsk PVOS je teorie a praxe použití operačních svazů a operačně taktických svazků k řešení konkrétních úkolů PVOS.

Hlavními úkoly operačního umění PVOS jsou:

- zkoumání stavu, tendencí a směrů rozvoje prostředků vzdušného a kosmického napadení a možného charakteru jejich bojové činnosti;

- zkoumání charakteru, metod a způsobů výstavby soudobé protivzdušné obrany a forem vedení bojové činnosti operačními svazy PVOS;

- rozpracování směrů a metod dalšího zvyšování bojové pohotovosti vojsk PVOS;

- rozpracování operačně taktických požadavků na nové prostředky protivzdušné obrany, principů jejich bojového použití a směrů dalšího zvyšování efektivity protivzdušné obrany;

- řešení otázek všestranného zabezpečení bojové činnosti vojsk PVOS;

- rozpracování směrů a metod zkvalitňování operační přípravy vojsk PVOS.

Organizace PVOS je založena na řadě systémů, které jsou vytvářeny a pracují v souladu se zámyslem protivzdušné obra-

ny a vycházejí ze základních principů operačního umění PVOS.

PVOS musí zabezpečovat základní požadavky na soudobou protivzdušnou obranu, to je stálou vysokou bojovou pohotovost, nepropustnost, odolnost, aktivnost, manévrovost, pružnost a schopnost vést dlouhodobou úpornou činnost v libovolných podmínkách.

Hlavní principy operačního umění vojsk PVOS vycházejí z obecných principů vojenského umění. Jsou to obecné, hlavní myšlenky a pravidla organizace a způsobů vedení bojové činnosti vojsky PVOS a jejich zabezpečení.

K hlavním principům operačního umění vojsk PVOS patří:

- stálá bojová pohotovost,
- soustředování hlavního úsilí na rozhodující směrech a v rozhodující době,
- rozhodnost cílů bojové činnosti,
- překvapivost bojové činnosti,
- nepřetržitě působení na prostředky vzdušného napadení,
- stálé udržování záloh,
- centralizované řízení bojové činnosti,
- všestranné zabezpečení bojové činnosti.

Princip **stálé bojové pohotovosti** vojska PVOS realizujeme především vytvořením pohotovostního systému PVOS a nepřetržitě působícího systému průzkumu a uvědomování o vzdušné a kosmické situaci. Vojska PVOS jsou vojsky stálé vysoké bojové pohotovosti, připravenými v kterékoli době neprodleně zahájit plnění bojových úkolů obrany administrativních, politických, ekonomických objektů státu, uskupení vojsk a vojenských objektů před úderem vzdušného nepřítele.

Princip soustředování hlavního úsilí na rozhodujících směrech a v rozhodující době je jedním z nejdůležitějších předpokladů organizace protivzdušné obrany. Je založen v samotném zámyslu protivzdušné obrany, kdy operační uskupení aktivních prostředků PVO zabezpečuje úkol obrany nejdůležitějších objektů a prostorů a vysunutí čar zasazení aktivních prostředků PVO co nejvíce vpřed.

Realizace tohoto principu dosahujeme především širokým a mistrným manévrem stíhacího letectva. Tento princip zdůrazňuje nevyhnutelnost variantního plánování bojové činnosti, dokonalou organizaci průzkumu, uvědomování a součinnosti všech sil a prostředků protivzdušné obrany.

Podstata **principu rozhodnosti cílů bojové činnosti** tkví v bezpodmínečném zničení prostředků vzdušného napadení za

jejich letu k objektům úderu. Tohoto cíle lze dosáhnout pouze útočným charakterem bojové činnosti vojsk PVOS, ničením prostředků vzdušného napadení na dalekých přístupech, vytvářením dostatečné převahy sil na směrech hlavního úderu a koordinovaným vedením bojové činnosti všemi druhy vojsk PVOS se všemi silami a prostředky PVO ostatních druhů ozbrojených sil, především pozemního vojska a letectva. V souladu s tímto principem musíme vytvářet všechny podmínky k tomu, aby stíhací letectvo působilo na dalekých přístupech s hlavním úkolem ničit nosiče křídlatých raket před jejich odpálením.

Princip **překvapivosti bojové činnosti** vojsk PVOS realizujeme zasazením vlastních sil a prostředků proti vzdušnému nepříteli tak, aby u nepřítelů byla vyloučena možnost přijetí okamžitých protipatření. Tento princip uskutečňujeme použitím nových, nepříteli neznámých metod vedení bojové činnosti, nových prostředků PVO, vytvářením klamných uskupení a léček, skrytým manévrem stíhacího letectva a úporným bojem se všemi prostředky průzkumu nepřítelů. Rozhodný boj s prostředky průzkumu nepřítelů je jedním z hlavních opatření, které snižuje možnosti nepřítelů zjistit skutečný stav systému protivzdušné obrany. Průzkumné prostředky NATO (letouny RF-4, U-2, SR-71 a bezpilotní letouny I-147 a RQM-34) představují vzdušné cíle, jejichž ničení není snadné. Podcenění významu boje s průzkumnými prostředky může znamenat podstatné snížení odolnosti protivzdušné obrany.

Prostředky vzdušného napadení se musí nacházet pod **nepřetržitým působením prostředků** protivzdušné obrany v celé hloubce svého letu. Požadavky tohoto principu zabezpečujeme především hlubokým členěním operační sestavy vojsk PVOS a dostatečnou hustotou bojových sestav svazků a útvarů PVOS. I tento princip je spojen s náročnou organizací součinnosti na operačním i taktickém stupni. Zkušenosti z operačních čvůčení PVO ukazují, že jen dokonale připravení velitelé svazků jsou s to, zejména u hluboce členěných skupin cílů, zabezpečit jejich postupné ničení po celé trati letu s vysokou efektivností aktivních prostředků PVO a zajištěním plné bezpečnosti stíhačů.

Velmi závažným principem operačního umění vojsk PVOS je stálé **udržování záloh** a jejich mistrné využívání. Jde především o zálohy stíhacího letectva, radiotechnického vojska, prostředků spojení a materiálně technického zabezpečení. Pod pojmem záloha PVOS chápeme také všechny síly

a prostředky, které jsou v hloubce PVOS. Princip udržování dostatečných záloh nabývá rozhodujícího významu ve válce s použitím raketových jaderných zbraní. Zejména v prostorech bojové činnosti pohraničních svazků PVOS musíme při překonávání PVO nepřitelem předpokládat velké ztráty vojsk PVOS a jen dostatečné zálohy podmiňují splnění úkolu obnovy narušeného systému PVOS.

Z toho vyplývá, že u vojsk protivzdušné obrany není jediná záloha v pasivním slova smyslu (tj. prostředky, které nejsou zasazeny nebo nemohou být kdykoli použity) — jinými slovy — každá záloha působí nebo je použita v souladu s příslušnou variantou plánu protivzdušné obrany. Pouze zálohy stíhacího letectva mohou být použity výhradně podle rozhodnutí velitelů operačních stupňů — ve variantě, nepředpokládané plánem protivzdušné obrany.

Princip **centralizovaného řízení** PVOS je zabezpečen jednotným zámyslem a plánem protivzdušné obrany a centralizovaným řízením bojové činnosti s potřebnou rozumnou iniciativou podřízených stupňů velení. Vysokou efektivnost centralizovaného velení zabezpečují automatizované systémy velení.

Princip **všestranného zabezpečení bojové činnosti** je důležitým faktorem organizace protivzdušné obrany, který se nepřetržitě rozvíjí v souladu s rozvojem zbraňových systémů PVO. V současné době můžeme hlavní oblasti všestranného zabezpečení vojsk PVOS formulovat takto:

a) **operační zabezpečení**, které obsahuje průzkum a uvědomování, elektronické zabezpečení, ochranu proti zbraním hromadného ničení, operační maskování a ženíjní zabezpečení;

b) **speciální zabezpečení**, které obsahuje inženýrsko-raketové, inženýrsko-letecké a inženýrsko-radiotechnické zabezpečení,

hydrometeorologické, topogeodetické a radiosvětloteknické zabezpečení;

c) **týlové zabezpečení**, které obsahuje zdravotnické, materiální technické, dopravní, letištní ženíjní zabezpečení a zabezpečení pohonnými hmotami.

Z hlavních principů operačního umění vojska PVOS je zřejmé, že téměř všemi principy se jako červená nit prolíná požadavek nepřetržité a vysoce organizované součinnosti. Operační součinnost v protivzdušné obraně státu organizujeme na základě:

— operačních sestav součinnostních vojsk a jejich bojových úkolů;

— způsobů vzájemné výměny průzkumných informací o vzdušném nepříteli, činnosti vlastních vojsk, použití ZHN, radiací, chemické a biologické situací, atd.;

— způsobů rozdělení úsilí po směrech (vzdušných cílech);

— zásad a organizace vedení společné bojové činnosti protiletadlového raketového vojska, stíhacího letectva a útvarů radioelektronického boje;

— manévru stíhacího letectva;

— způsobů řízení stíhacího letectva;

— opatření elektromagnetické koexistence.

Podle těchto zásad organizujeme součinnost vojsk PVOS s vojskem protivzdušné obrany pozemního vojska a stíhacími svazky (útvary) frontového letectva. Zde chceme zdůraznit, že v soudobých operacích v pásmech frontů dochází k velké nasycenosti vysoce efektivních prostředků PVO pozemního vojska a prolínání jejich bojových sestav s bojovými sestavami útvarů vojsk PVOS. Tyto podmínky kladou podstatně vyšší nároky na organizaci a zejména praktickou součinnost v prostorech bojové činnosti v prvosledových svazcích PVOS.

Zásada, že bez vědecky vypracované vojenské teorie a jejího prosazení do praxe není možné vítězství v soudobé válce, plně platí i pro vojska PVOS.

Vědeckotechnický pokrok citelně zostřežuje soutěžení mezi útočnými prostředky vzdušných sil a obrannými prostředky PVO. Vznik nových a zdokonalování dosavadních útočných systémů vzdušných sil (např. řízených raket „VZDUCH-ZEMĚ“) a zvýšených možností bojového působení taktického letectva na extrémních parametrech letů vyvolává na určitých etapách nutnost řešení otázek bojového použití vojsk PVO, organizačních struktur, tvorby bojových sestav, vývoje zbraňových systémů, organizace velení apod.

Základní principy operačního umění vojsk PVOS se pod vlivem vědeckotechnického pokroku neustále rozvíjejí a kladou stále vyšší nároky na operační přípravu velitelů a štábů a taktickou přípravu vojsk.